

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Borgartún 29, 105 Reykjavík
Sími: 545 8800. Bréfasími: 545 8051
Netfang: nel@nel.is
Tilv.: 24010012

Ákvörðun nr. 46/2024

Þann 27. júní 2024 kom nefnd um eftirlit með lögreglu saman til fundar og tók eftirfarandi ákvörðun nr. 46/2024.

Málsatvik

Nefnd um eftirlit með lögreglu barst erindi frá forráðamönnum [REDACTED], dags. 29. janúar 2024. Í erindinu eru gerðar athugasemdir við starfshætti og valdbeitingar lögreglunnar á höfuðborgarsvæðinu við handtöku á syni þeirra þann [REDACTED].

Fram kemur að lögregla hafi haft samband við föðurinn að kvöldi [REDACTED] sl., þar sem honum var tilkynnt að þurft hafi að hafa afskipti af 15 ára syni hans. Þegar sonur þeirra kom heim, ásamt tveimur lögreglumönnum, brá þeim verulega í brún þar sem hann var þakinn óhreinindum. Fötin hans og skór voru skítug og bakhlið á símanum hans brotin.

Ástæða afskiptanna var tilkynning til lögreglu þess efnis að einstaklingur væri með eldhúshníf í strætóskyli við [REDACTED]

Kvartendur telja að viðkomandi lögreglumenn hafi farið offari í umrætt sinn. Þá hafi þeir ekki gætt lögmætra aðferða með því að snúa son þeirra niður, hóta honum með úðavopni, þrýsta höfði hans í jörðina og í kjölfarið handjárnna hann liggjandi á maganum og framkvæma leit.

Nefndin óskaði eftir upplýsingum hjá Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu og embætti Ríkislögreglustjóra þann 6. febrúar 2024.

Forsendur nefndarinnar

1.

Nefnd um eftirlit með lögreglu starfar á grundvelli VII. kafla lögreglulaga nr. 90/1996, sbr. breytingar á þeim með lögum nr. 62/2016. Helstu verkefni nefndarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. a í nefndum lögum, eru að taka við kærum á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans annars vegar og taka við kvörtunum vegna starfsaðferða lögreglu eða framkomu starfsmanns lögreglu sem fer með lögregluvald hins vegar. Undir hið síðarnefnda falla kvartanir vegna háttsemi eða starfsaðferða sem ekki verða taldar refsiverðar en gætu meðal annars leitt til þess að lögreglumaður yrði áminntur í starfi eða æskilegar breytingar gerðar á starfsháttum og verklagi. Nefndin skal, sbr. 2. mgr. 35. gr. a, greina hvað felst í erindum sem henni berast og koma þeim til meðferðar hjá viðkomandi embætti.

Með vísan til framangreinds fellur það almennt ekki undir valdsvið nefndar um eftirlit með lögreglu að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála, beitingu rannsóknarúrræða eða um ákvarðanir handhafa ákærvalds um það hvort rétt sé að gefa út ákæru í máli. Hlutverk nefndarinnar er hins vegar að taka afstöðu til þess hvort um sé að ræða ámælisverðar starfsaðferðir eða framkomu lögreglumanna við framkvæmd slíkra verkefna. Í því felst nánar tiltekið (og til dæmis) að taka afstöðu til þess hvort kvartað sé yfir því að háttsemi þeirra starfsmanna lögreglu sem að máli komu hafi ekki verið í samræmi við eðlilega starfshætti eða lög eða hvort starfsaðferðir hafi að öðru leyti farið út fyrir það sem eðlilegt var í því tilviki.

2.

Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu svaraði beiðni nefndarinnar með bréfi dags. 16. febrúar sl. Meðfylgjandi voru upptök úr búkmyndavélum lögreglumanna, upptaka úr lögreglubífreið, skýrslur málsins og afrit af dagbók vegna málsins.

Í bréfi embættisins kemur m.a. eftirfarandi fram:

„Málavextir eru þeir að þann [REDACTED] sl. kl. 21:42 var tilkynnt um mann með stóran og beittan eldhúshníf hlaupa yfir [REDACTED]. Taldi tilkynnandi að hann væri um 20 ára og í svartri úlpu. Er lögregla fór á staðinn taldi lögreglumaður sig sjá að maðurinn væri með stóran hníf. Vopnaburður á almannafæri er bannaður sbr. 30. gr. vopnalaga nr. 16/1998. Hefur lögreglan á höfuðborgarsvæðinu tekið tilkynningum um hnífaburð ungmenna eða ungs fólks mjög alvarlega.

Lögregla gat ekki vitað að [REDACTED] væri einungis 15 ára gamall þegar grunur var um að hann væri með hníf. Hann var tregur til að fara að fyrirmælum lögreglu en lagðist loks niður eftir ítrekuð fyrirmæli um það frá lögreglu. Um leið og hann gerði grein fyrir sér og gengið hafði verið úr skugga um að hann væri ekki vopnaður voru handjárn leyst. Er það mat LRH að meðalhófs hafi verið gætt í afskiptum af [REDACTED]. Einnig hafi reglum nr. 1740/2022 um valdbeitingu lögreglumanna og meðferð og notkun valdbeitingartækja og vopna verið fylgt.“

Nefndin fór ítarlega yfir gögn málsins, sér í lagi meðfylgjandi upptökum úr búkmyndavélum af vettvangi.

3.

Undir valdsvið nefndarinnar fellur hvernig tilteknir þættir lögreglustarfsins eru framkvæmdir eða ef lögregla lætur hjá líða að sinna lögmætu hlutverki sínu, sbr. 2. mgr. 1. gr. laga nr. 90/1996, þ.e. að gæta almannaoýggis og halda uppi lögum og reglu, að leitast við að

tryggja réttaröryggi borgaranna og stemma stigu við afbrotum og koma í veg fyrir athafnir sem raska öryggi borgaranna og ríkisins, vinna að uppljóstrun brota, stöðva ólögmæta háttsemi og fylgja málum eftir í samræmi við það sem mælt er fyrir um í lögum um meðferð sakamála.

4.

Nefnd um eftirlit með lögreglu ber að greina hvort erindi sem henni berast vegna háttsemi lögreglu feli í sér kvörtun yfir starfsháttum eða kæru vegna ætlaðrar refsiverðrar háttsemi starfsmanna lögreglunnar. Af erindinu er ljóst að um er að ræða kvörtun sem lýtur að meintu harðræði við handtöku og starfsaðferðum starfsmanna embættis Lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu.

Nefndin bendir á að í málinu er tilkynnt um ungan mann vopnaðan hnífi og eru viðbrögð lögreglu í samræmi við það en hnífaburður ungs fólks hefur aukist umtalsvert að undanfögnu. Vopnaburður á almannaferi er bannaður. Lögreglumaður sem kemur á vettvang telur sig sjá kvartanda með hníf og erfitt er að greina aldur einstaklinga á þessu aldursbili. Um leið og málin skýrast á vettvangi róast aðstæður og viðbúnaður minnkar. Ekki er að sjá á upptökum lögreglu að lögreglumenn hafi brugðist rangt við aðstæðum og því er það mat nefndarinnar að störf þeirra séu í samræmi við III. kafla lögreglulaga nr. 90/1996.

Nefnd um eftirlit með lögreglu fór yfir erindið og meðfylgjandi gögn. Með hliðsjón af því hvernig málsatvikum var lýst í kvörtuninni og þeim gögnum sem nefndin hefur undir höndum, telur nefndin að ekki séu uppi vísbendingar um mögulega refsiverða eða ámælisverða háttsemi starfsmanna lögreglu, sbr. 2. mgr. 35. gr. a. laga nr. 90/1996. Nefndin telur því ekki tilefni til að aðhafast frekar vegna erindisins.

Niðurstaða

Ekki tilefni til að aðhafast frekar vegna erindis.

Reykjavík, 27. júní 2024

Skúli Þór Gunnsteinsson
formaður

Kristín Edwald

Þorbjörg I. Jónsdóttir